

Heydər Əliyev – 100

Dahi insanlar haqqında yazmaq və danışmaq olduqca çətindir: bilmirsən nədən və necə başlayasan. Ümummilli lider Heydər Əliyev müasirlərinin qəlbində silinməz izlər qoymuş, sevgi və ehtiramla yad edilən belə nadir və əzəmətli şəxsiyyətlərdəndir. Buna görə də mən ulu öndər haqqında bu yazıya onunla bağlı unudulmaz xatirələrdən başlamaq istəyirəm.

Heydər Əlirza oğlu Əliyev haqqında silsilə xatirələri qədir-bilənliklə yada saldıqca yaradıcılıq uğurlarımın və ictimai fəaliyyətimin məhz ulu öndərin mənə göstərmiş olduğu davamlı qayğı və diqqətlə bağlı olduğunu bir daha görür, bundan hədsiz minnətdarlıq hissi keçirir, qürur duyuram. Ulu öndər 19 ildir ki, aramızda olmasa da xoşbəxtlikdən xronika sənəti bizə imkan verir ki, onu həmşə canlıdan-canlı duyaq və yenidən həmin maraqlı, mənalı illərə qa- yıdaq. Onun barəsində o qədər əlamətdar və bir-birindən maraqlı xatirələrim var ki, yazılsa cildlərə sığışmaz. Mən yaxın zamanlarda Böyük İnsanla bağlı xatirələrimdən ibarət bir kitaba və film-monoloqa müəlliflik edəcəyəm.

Heydər Əliyevlə dəfələrlə görüşən, həmsöhbət olan, onun hikmət dolu kəlamlarına diqqət kəsilən bir sənət adamı kimi necə qürur hissi keçirdiyimi, hədsiz dərəcədə həyəcanlandığımı və fərəhləndiyimi ifadə etməyə söz tapmıram. Ulu öndərlə bağlı xatirələrimi vərəqlədikcə bütün mənalı həyat səhifələrimin, yaradıcı və ictimai fəaliyyətimin məhz Böyük İnsanın Azərbaycan rəhbərlik etdiyi dövrə təsadüf etdiyindən bu gün də böyük məmnunluq hissi keçirirəm. Mən ötən illərin xatirələrini yada saldıqca bir həqiqəti dərinəndərk edirəm ki, ulu öndərin müasiri olmaq, onun çıxışlarını dinləmək, məsləhətlərini eşitmək, həqiqətən, böyük səadət, xoşbəxtlikdir.

1969-cu ildə Heydər Əliyev Azərbaycan rəhbər seçilən zaman mən artıq Azərbaycan Dövlət Akademik Dram Teatrında çalışır və filmlərə çəkilirdim. Onunla ilk görüşüm 1970-ci ilin mart ayına təsadüf edir. Çox yaxşı bildirdim ki, Heydər Əliyev əsl teatr varğunu, sənət bilicisi idi. O, bütün həyatı boyu teatra ürəkdən bağlanıb və səhnəni sevib. Həmin illərdə hansısa siyasi mülahizələrə, naməlum səbəblərə görə böyük söz ustası, məşhur dramaturq Hüseyn Cavidin əsərləri Azərbaycan səhnəsinə yol tapa bilmirdi. Nəhayət, 1970-ci ildə bizim teatrimiz böyük cəsarət nümayiş etdirərək görkəmli dramaturqun “Xəyyam” pyesinə müraciət etdi. Həmin il martın 6-da paytaxtın teatr həyatında görünməmiş bir ilke imza atıldı.

“Xəyyam”ın premyerası yüksək peşəkariqlə tamaşaçı mükəmməlinə təqdim olundu. Bizim üçün ən əlamətdar hadisə isə növbəti tamaşaların birində Azərbaycan rəhbəri Heydər Əliyevin

həyat yoldaşı Zərifə xanım və hələ çox gənc olan oğlu İlhamla birlikdə teatra gəlməsi oldu. Yaxşı bildirdim ki, Heydər Əliyev Hüseyn Cavidin yaradıcılığını necə yüksək qiymətləndirir, onun şəxsiyyətinə hansı dərəcədə hörmət bəsləyir. Biz bunu elə həmin gün bir daha dərinəndərk elədik. Heydər Əlirza oğlu tamaşadan sonra Hüseyn Cavidin qızı Turan xanımı, mənə və Həsən Turabovu səhnə arxasına söhbətə dəvət elədi, tamaşanın uğuruna görə təşəkkürünü çatdırdı. Mən həmin görüşdən aldığım təəssüratı, yəqin ki, heç zaman unutmam.

Heydər Əliyevlə bu tarixi görüşdən sonra mənim teatr və kino sahəsindəki yaradıcılığım əsl

Zaman dəyişsə də xatirələr həmişəcəcavan qalır...

dönüş mərhələsi başlandı. Böyük şəxsiyyətin çox böyük səxavətlə səsləndirdiyi fikirlər mənə həyəcanlandırmaqla bərabər, uğurlarıma da stimül verdi. Onun teatra hər gəlişi çoxları kimi mənim üçün də əsil bayrama çevrilirdi. Yaxşı yadımdadır, 1974-cü ildə onun qərarı ilə Azərbaycan teatrının 100 illiyi ölkə miqyasında əlamətdar bayram kimi qeyd olunurdu. Həmin günlərdə mənim də yaradıcılıq taleyimində silinməz izlər qoydu – Əməkdar artist fəxri adına layiq görüldüm və şəxsən ölkənin birinci şəxsi tərəfindən təbrik olundum.

Heydər Əliyev və kino. Bu, əslində, çox geniş mövzudur. Bir onu bildirim ki, o, sənətin bu növünü hədsiz dərəcədə sevirdi və layiqincə qiymətləndirirdi. Azərbaycan kinosunun bütün problemlərinin həlli, uğurlu layihələr məhz onun adı ilə bağlıdır. Heydər Əlirza oğlu tez-tez kino xadimləri ilə görüşür, rəy və təkliflərimizi diqqətlə dinləyir, düşüncə və planlarımızla maraqlanırdı. Bununla da ulu öndər faydalı məsləhətləri ilə kinoda baş verənlərin mərkəzində olur, yaradıcılıq proseslərini dərinəndərk izləyir,

hələddici məqamlarda köməyimizə çatırdı. Məhz onun iradəsi və himayəsi ilə o vaxtlar bütün Sovetlər Birliyinə səs salan “İstintaq” filmi araya-ərsəyə gəlmişdi. Bütün baş verənlərin və yaradıcılıq proseslərinin şahidi kimi deyə bilərəm ki, bu məşhur filmin əsas müəllifi və prodüseri məhz Heydər Əliyev olmuşdu. Onun təşəbbüsü ilə film SSRİ Dövlət mükafatına təqdim olundu və mən də bu mükafata layiq görüldüm.

O dövrdə elə olmuşdu ki, C.Cabbarlı adına Azərbaycanfilm kinostudiyası planı yerinə yetirə bilməmişdi və təcili olaraq daha bir bədii film çəkilməsi zərurəti ortaya çıxmışdı. Söhbət “Ad günü” filmindən gedir. Filmə quruluş verən və istehsalını həyata keçirən qrupun bütün üzvləri belə bir qərara gəlmişdi ki, kinostudiyaya kömək məqsədi ilə bu filmin çəkilişini əvəzi ödənilmədən başa çatdırıb-təhvil verək.

Filmin çəkilişini vaxtından əvvəl başa çatdırdıq və qərara gəldik ki, ekran əsəri barədə fikrini öyrənmək üçün Heydər Əliyevə təqdim edək. O, filmi çox diqqətlə izlədikdən sonra hamımızın ürə-

yindən olan cümləni işlətdi: “Bu, tamaşaçıların sevimli filmi olacaq”. Doğrudan da, belə oldu, tamaşaçılar filmi coşğu ilə qarşıladılar. Heydər Əliyev biləndə ki, film kinematografçıların şəxsi təşəbbüsü ilə təmənnəsiz çəkilib, qarşılıqlı qiymətini əsirgəmədi. Onun qərarı ilə “Ad günü” filmi Azərbaycan Dövlət mükafatına təqdim olundu. Beləliklə, mən də əsas rollardan birinin ifaçısı kimi Azərbaycan Dövlət mükafatı laureatı oldum.

Azərbaycan mədəniyyətinin misilsiz hamisi Heydər Əliyev milli kinomuzun inkişafı üçün mümkün olmaları belə edib. O, kinematografçıların yaradıcılığını həssaslıqla dəyərləndirib, onları fəxri adlarla, orden və medallarla mükafatlandıraraq. Ölkə rəhbəri filmlərin premyeralarında şəxsən iştirak edirdi, Azərbaycan gələcək məşhur kino xadimləri ilə görüşməyə də vaxt tapırdı.

Zaman keçdi, Heydər Əliyev Moskvaya, sovet dövlətinin ali rəhbərliyində çox məsul vəzifəyə irəlilədi. Yola düşməzdən əvvəl, ənənəsinə sadıq olaraq, kinematografçılarla da görüşdü. Həmin tarixi görüşdən sonra bir qrup kino

xadimi arasında mən də gənc yaşımında respublikanın “Xalq artisti” fəxri adına layiq görüldüm.

Sevimli rəhbərimiz Heydər Əliyevlə ayrılıq olduqca kədərli və məyusedici idi. Biz dəqiq bildirdik ki, bu böyük şəxsiyyəti, dövlət xadimi və dahi insanı əvəz edəcək rəhbəri tapa bilməyəcəyik. O, bizim üçün, sənət üçün çox əziz, əvəz edilməz insan idi və sonralar onun Azərbaycanda olmadığını, doğrudan da, hər sahədə olduğu kimi, mədəniyyət və incəsənətimizdə, o sıradan kino və teatrda da izah olunmaz bir qüvvə hissi ilə yaşama- lı olduq. Azərbaycan incəsənəti dərin böhran keçirir, kino isə daha dərinlikdə çapalayır. Ümumittifaq Kinematografiya İnstitutu və kino üzrə digər təhsil müəssisələri, sovetlər Birliyinin kino qurumları ilə əlaqələr tamamilə zəifləmişdi.

...İllər keçdi və zamanın hökmü ilə ümummilli lider Heydər Əliyev xalqın təkidli tələbi ilə yenidən Azərbaycanın siyasi rəhbərliyinə gəldi. Həmin günlər sözlə ifadəsi olduqca çətin olan sevinc hissləri yaşadım. Heydər Əliyevin qayıdışından sonra milli kinomuzun həyatında da yeni dövrə start verildi.

Azərbaycan kinosunda hələ heç zaman heç yerdə rast gəlinməyən müsbət hadisələrin şahidi oldum. Prezidentin fərmanı ilə 2 Avqust dövlət bayramı – Kino Günü kimi qeyd olunmağa başladı. Bu qərarın bütün dünyada analoqu olmadığını da yada salmaq istərdim. Daha sonra kinoda fərqlənənlərə Prezident təqaüdü, mükafatlar və rilməyə başladı.

Həmin dövrdə Böyük şəxsiyyətin məsləhəti ilə mən də ölkədə dirçəlməkdə olan qadın hərəkatına qoşuldu. Beləliklə, Zəhra Quliyeva ilə birlikdə “Sevil” Qadınlar Cəmiyyətinin təsisçiləri olduq. Bundan sonra ölkədə müxtəlif qadın ictimai təşkilatları yaradılmağa başladı. Azərbaycanın fəal qadınlarından ibarət qrup təşkil olundu və biz Pekində keçirilən Ümumdünya Qadınlar Forumunun işində iştirak etdik. Bu da mənim üçün böyük şərəf oldu.

Prezident Heydər Əliyevin humanist qərarı ilə Dövlət Aile və Qadın Komitəsi təsis edildi. Ölkənin tanınmış ictimai xadimləri sırasında mən də birinci çağırış Milli Məclisə seçkilərdə iştirak elədim və yüksək səs çoxluğu ilə parlament üzvü seçildim.

Dünya şöhrətli dövlət və siyasət xadimi Heydər Əliyev Azərbaycan rəhbərliyinə qayıtdıqdan sonra ölkənin inkişafı və bütün dünyada tanınması məqsədi ilə bir sıra xarici ölkələrə rəsmi və dövlət səfərlərinə gedirdi. Məhz onun tapşırığı ilə bu səfərlərə gələnlərin siyahısına bir neçə dəfə mənim də adı yazılmışdı. Heydər Əliyevlə yola çıxmaq, təyyarədə, xarici ölkələrdə keçirdiyi görüş və tədbirlərdə iştirak etmək, onun necə yüksək səviyyəli dövlət xadimi, məhərdli diplomat olduğuna şahidlik etmək isə, sözün əsil mənasında, böyük səadət və xoşbəxtlik idi. Onun müasiri olmaq, bu böyük şəxsiyyətin dövründə yaşayıb yaratmağı tələyin mənə bağışladığı böyük və əvəz edilməz qismət payı hesab edirəm.

Məhz bütün bunlara görə mən tələyimdən çox razıyam və ulu öndər Heydər Əliyevi, mənim üçün və bütün azərbaycanlılar üçün son dərəcə əziz olan böyük insanı qəlbimdə, yaddaşımda və xatirələrimdə daim yaşadacağam.

Bu gün də mənim yaradıcılıq və pedaqoji fəaliyyətim öz axarı ilə davam edir – amma ümummilli liderin sadıq davamçısı Prezident İlham Heydər oğlu Əliyevin rəhbərliyi və himayəsi altında. Məhz o şəxsin ki, uzun illər əvvəl, hələ məktəbli ikən Azərbaycanın dahi oğlu Heydər Əlirza oğlu Əliyevlə birlikdə mənim iştirak etdiyim teatr tamaşasına gəlmişdi...

Dəyişən zamandır, xatirələr isə həmişəyaşar canlı olaraq qalır və qalacaq.

Şəfiqə MƏMMƏDOVA,
Azərbaycan Respublikası
Kinematografçılar İttifaqının
sədri, Xalq artisti, professor